

ELEMENTI KETLAŠKE KULTURNE SKUPINE NA GROBIŠČU V PREDLOKI

ELICA BOLTIN-TOME

Pomorski muzej »Sergej Mašera«, Piran

V obsežnem delu »Zgodnjesrednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov« je Paola Korošec s pomočjo znanega arheološkega gradiva med drugim tudi omejila območje karantanskega kulturnega kroga in opozorila na njegovo razprostranjenost izven ožjih meja. S predstavitvijo najdb karantanske in ketlaške kulturne skupine je zato posegla tudi na obrobno istrsko območje. S štirimi obročki je opozorila tudi na grobišče v Predloki, ki je zaenkrat edino staroslovansko grobišče na območju slovenskega dela Istre.¹

Skeletno grobišče v Predloki je bilo odkrito 1974. l. med sondažnimi raziskavami ob današnjem pokopališču. Raziskave so nato tekle do 1979. l., ko je bilo omenjeno delo P. Korošec že v tisku. Na tem mestu želim zato le v dopolnilo predstaviti tipe predmetov, ki jim najdemo analogije med najdbami ketlaške kulturne skupine in predstavljajo tudi večino grobnega inventarja mlajšega, to je staroslovanskega dela grobišča v Predloki.

Staro skeletno grobišče v Predloki je sodeč po razprostranjenosti odkritih grobov ležalo nekako na 1750 m² površine in sicer vzhodno, južno in zahodno od današnje župne cerkve Janeza Krstnika, pod večjim delom današnjega pokopališča in tudi ob njem. Približno 400 m² predvidene površine grobišča prekrivajo današnji grobovi in je ostala zato neraziskana. Na raziskanem delu je bilo odkritih 110 grobov, med katerimi je 15 mlajših srednjeveških. Ob južnem delu grobišča so se ohranili ostanki poznoantične kamnite grobnice z antičnim tlakom-estrihom, neposredno ob cerkvi pa ostanki mlajših, srednjeveških kamnitih grobnic.

O začetkih grobišča v Predloki lahko le še domnevamo. Iskati jih moramo že v 5. ali 6. st., morda pa tudi že prej. Na to domnevo nas navajajo na tem mestu slučajno najdeni arheološki predmeti in ostanki zidane grobnice z antičnim tlakom-estrihom, ki so se ohranili nekako na sredini skeletnega grobišča in hkrati ob severnem robu grobov, ki jih po grobnem inventarju pripisujemo 6.—8. stoletju. V to poznoantično obdobje sodita ulita bronasta uhana s košarico, železna zapestnica z rahlo odebeljenima koncema, ploščati glinasti vretenci in koščen glavnik z dvema vrstama zobcev. Vsem omenjenim predmetom najdemo analogije na poznoantičnih grobiščih Slovenije (Ajdovščina, Gojače-Boršt, Bled, Rifnik)² in na za nas najbolj zanimivih istrskih grobiščih, ki jih avtorji pripisujejo romaniziranim staroselcem in na katerih naj bi bili tudi grobovi bizantinskih graničarjev iz različnih etničnih skupin.³ V to skupino istrskih grobišč je treba uvrstiti tudi južni in tudi starejši del grobišča v Predloki, ki kaže še druge značilnosti barbariziranih grobišč 7.—8. st. v Istri.

Večji del grobišča v Predloki je mlajši in opredeljen z dobro dokumentiranimi staroslovanskimi grobovi 9.—11. st. Od že omenjenega poznoantičnega dela se je širilo proti vzhodu, zahodu in severozahodu do današnje župne cerkve Janeza Krstnika in deloma tudi pod njo. Pripisujemo mu okrog 70 grobov z dokaj enotnim načinom pokopa. Grobna jama je bila vkopana do sterilne plasti, le pri nekaterih grobovih je bilo opaziti 20—50 cm globok vkop v to plast. Vkop je bil navadno ovalen. O globini grobne jame zaradi kasnejše spremembe konfiguracije terena ni mogoče govoriti, saj so bili grobovi z najlepšim grobnim inventarjem najdeni komaj 20 cm pod današnjo površino zemlje. Vsi grobovi so bili orientirani od zahoda proti vzhodu z odklonom proti severu, medtem ko so bili na starejšem-južnem delu grobišča odklonjeni proti jugu. Skoraj povsod je bila ugotovljena delna obloga grobne jame. Kamenje je bilo položeno ob glavi, ob nogah ali le ob eni strani skeleta. Največ je bilo grobov z enojnim pokopom, le v treh grobovih je bila pokopana žena z otrokom. Nekaj je bilo tudi grobov s skeleti v prekopu, kjer je bil starejši skelet položen ob rob grobne jame. V dveh primerih je bil pri naknadnem pokopu v isto grobno jamo starejši skelet le deloma poškodovan. Večina grobov je bila brez grobnega inventarja. Le v 1/3 grobov so bili najdeni okraski predmeti—obročki, uhani in prstani, ki so jih uporabljali za okras ali pa so bili del pokoj-

nikove nošnje. Ob lobanji sta ležala največ dva obročka ali uhana. Bili pa so tudi grobovi z enim obročkom ali enim uhanom in obročkom. Na rokah je bil najden le po en prstan. Najdb je zato razmeroma malo, so pa bolj pestre in za kronološko, etnično in kulturno opredelitev grobišča tipičnih oblik.

Obročki ketlaške kulturne skupine

Med grobnim inventarjem mlajšega dela grobišča smo razen tipološko in kronološko manj pomembnih predmetov (prstani, železni obročki in pasne spona) zabeležili tudi predmete, ki jih brez dvoma lahko uvrstimo med tipičen staroslovanski grobni inventar. Med temi naj omenim le že objavljena bronasta belobrdska grozdasta uhana in bronasta uhana s sodčasto oblikovano in filigransko okrašeno jagodo na loku, kakršne poznamo iz strohrvatskih grobišč v Dalmaciji, v hrvaškem Primorju in v Istri.⁴ Več pozornosti pa nameravam na tem mestu posvetiti obročkom iz grobišča v Predloki, ki predstavljajo večino grobnega inventarja in omogočajo ne samo kronološko in etnično, ampak tudi kulturno opredelitev večjega dela te nekropole. Predvsem po obliki njihovih koncev, pa tudi po drugih značilnostih jih lahko razvrstimo v nekaj variant, ki imajo analogije med inventarjem s ketlaških grobišč in leže po P. Korošec na ožjem območju karantanskega kulturnega kroga in tudi izven njegovih ožjih meja.

Na prvem mestu je treba omeniti srebrne in bronaste obročke z eno odebelitvijo na konceh. Dva skrbno izdelana obročka iz bronaste žice okroglega prereza s 3 cm premera sta ležala ob straneh ženske lobanje v grobu 91 (T. 1: 1, 2). Tipološko povsem enaka obročka s premerom 2,5 cm in 4,3 cm pa sta ležala ob žal precej poškodovanih skeletih (T. 1: 3, 4). Ta tip obročka je poznan na vseh najdiščih ketlaške kulturne skupine znotraj ožjih meja karantanskega kulturnega kroga, med katerimi naj omenim le najdišča Bled-Grad, Bled-Pristava, Kranj-farna cerkev in Mengeš, ki so nam najbližja.⁵ Poznamo pa jih tudi iz staroslovanskih grobov v Furlaniji,⁶ Batujah v Vipavski dolini⁷ in z območja hrvaškega dela Istre,⁸ od koder poznamo grobišče v Dvogradu in Žminju, in z grobišča v Velom Dolu pri Vinodolu v hrvaškem Primorju.⁹

Obročkom z eno odebelitvijo na konceh je soroden slučajno najden bronast obroček iz žice okroglega prereza (T. 1: 5) in s topo odrezanima koncema, ki rahlo segata drug preko drugega. En konec je rahlo stožčasto razširjen in je možno, da je zaradi površne izdelave obročka odebelitev na enem koncu le nakazana. Oblikovno je temu obročku zelo podoben obroček z grobišča na Blejskem gradu¹⁰ in iz Šmohorja (Hermagor).¹¹ Največ takih primerov pa poznamo iz Batuj v Vipavski dolini.¹²

Zelo preprosta sta bronasta obročka iz žice okroglega prereza, ki imata eno do štiri zarezane na konceh (T. 1: 8, 9). Ležala sta ob straneh otroške lobanje v dvojnem grobu 33 kot uhana dalmatinskega tipa s sodčasto oblikovano in filigransko okrašeno jagodo na loku, datirana v 9. do 10. st. Obročka imata podobno trikotno obliko kot obročka, ki sta bila najdena v grobu 15 na Blejskem gradu¹³ in v grobu 20 na Hajdini pri Ptujju. Po J. Korošču spadajo taki obročki v skupino II, kamor so uvrščeni majhni obročki z zarezicami, ki označujejo stožce na konceh.¹⁴

Lepo sta ohranjena srebrna ulita obročka s premerom 3,2 cm, ki sta bila najdena v grobu 34 (T. 2: 1, 2). Ležala sta ob straneh ženske lobanje. Konca obročkov sta šilasto zaključena in rahlo razprta. Istega tipa sta tudi obročka iz groba 38 (T. 2: 3, 4), le da sta tanjša in imata nekoliko bolj razprta konca.¹⁵ Tako po obliki kot velikosti imajo ti obročki analogije na najdiščih ketlaške kulturne skupine, omenim pa naj le nekropolo Sv. Jurij v Batujah, kjer je bilo najdenih največ analognih primerov.¹⁶

Zaključek

Na nekropoli v Predloki smo spoznali dve skupini grobov. Starejši poznoantični grobovi 6.—8. st. so najtesneje povezani z že znanimi nekropolami tega časa, ki leže na območju današnje hrvaške Istre,¹⁷ Vipavske doline in Furlanije,¹⁸ to je z grobišči, ki jih avtorji

pisujejo pretežno romaniziranim staroselcem. Nekatera izmed njih (Mejica pri Buzetu)¹⁹ so dala tudi že podatke o prvih v Istri naseljenih Slovanih — nosilcih karantanske kulturne skupine 7.—8. st.

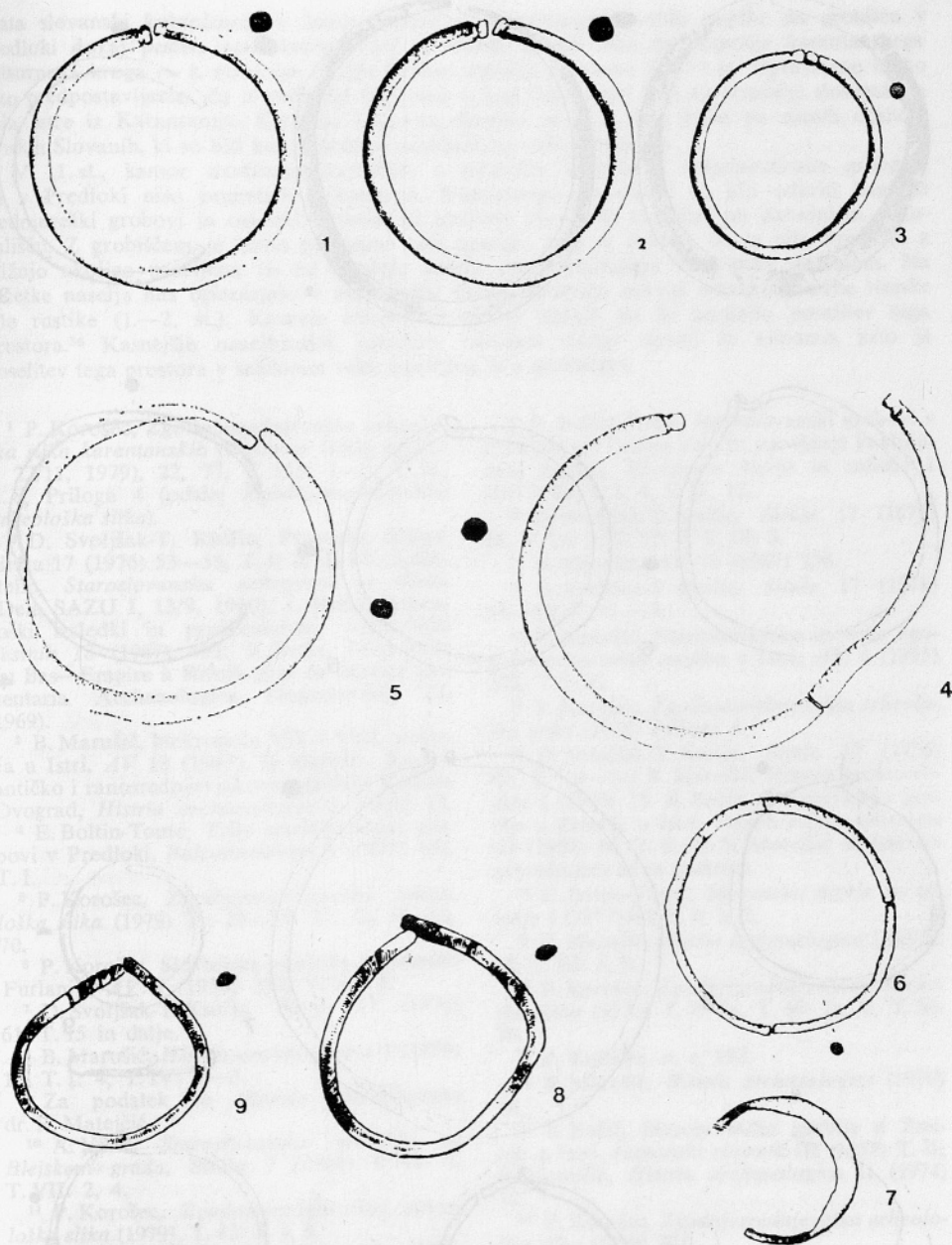
Opisane najdbe z mlajšega dela nekropole, ki predstavljajo tudi večino grobnega inventarja, način pokopavanja in konstrukcija grobov pa omogočajo dokaj točno kronološko, etnično in tudi kulturno opredelitev večjega dela grobov, odkritih na mlajšem delu zgodnje-srednjeveške nekropole. Analogije nas vodijo na grobišča ketlaške kulturne skupine, ki po P. Korošec leže znotraj meja karantanskega kulturnega kroga,²⁰ v Vipavsko dolino in na starohrvaška grobišča Istre in hrvaškega Primorja.²¹ Največ skupnih vezi pa smo ugotovili z grobiščem Sv. Jurij pri Batujah v Vipavski dolini. Kot v Batujah tudi v Predloki predstavljajo srebrni in bronasti obročki večino grobnega inventarja. Večina obročkov je ulitih, kar je značilno za izdelke ketlaške kulturne skupine. Mednje sodijo v prvi vrsti obročki z odebelitvijo na koncih ter obročki s koničnimi ali topimi konci. Kot je že ugotovljeno po njihovi razprostranjenosti, opredelitev teh obročkov ni dvomljiva. Pripadajo nosilcem ketlaške kulturne skupine oziroma mlajši kulturi alpskih Slovanov, ki je v 9.—10. st. zajela širši prostor kot starejša karantanska skupina.

Na mlajšem delu grobišča smo kot na drugih grobiščih ketlaške kulturne skupine zasledili tudi elemente drugih kultur. Mlajšo staroslovansko belobrdsko kulturno skupino predstavljata njena tipična predstavnika, bronasta belobrdska grozdasta uhana iz 2. polovice 10. st.²² V istem pogledu sta zanimiva tudi obročka s kvačicama na koncih in z ostanki ovite žice na loku (T. 2: 8, 10), ki sta, kot sodi P. Korošec, le ostanek uhanov, ki imajo spodnji del loka ovit ali preprežen s tanko filigransko nitko, ki jo na loku ohranjena bronasta žica le omejuje. Obročke z ostanki žice na loku ali še povsem ohranjene uhane poznamo iz Dvograda v Istri,²³ Črnomlja, z Blejskega gradu, iz Judovske vasi pri Beljaku in še na drugih grobiščih, ki jih je predstavila P. Korošec.²⁴ Pripadajo ketlaškemu kulturnemu krogu, uhani pa po njenem mnenju predstavljajo na ozemlju karantanskega kulturnega kroga le varianto t. im. pilinskega tipa uhana, ki pripada vzhodnemu kulturnemu krogu.²⁵ V Istri najdeni primeri pa so po spremnem gradivu uvrščeni v zadnjo fazo ketlaške kulturne skupine ali celo v 12. st.²⁶ Med ketlaški skupini tujimi predmeti je treba omeniti še bronasta uhana s sodčasto oblikovano in filigransko okrašeno jagodo na loku. Sta predstavnika dalmatinske kulturne skupine 9.—10. st. in jih poznamo tudi s starohrvaškega grobišča v Žminju v Istri in Veloga Dola pri Vinodolu v hrvaškem Primorju.²⁷

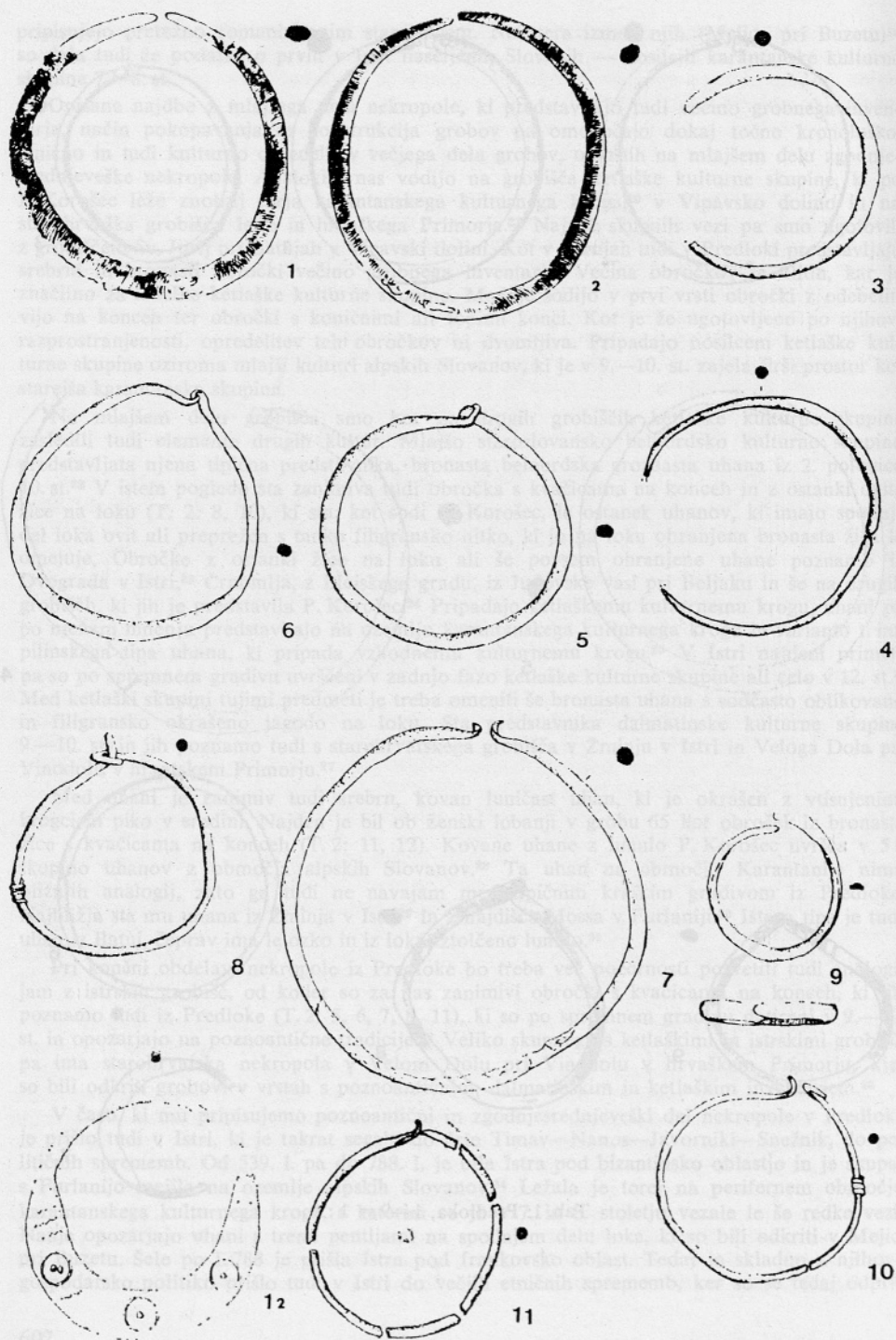
Med uhani je zanimiv tudi srebrn, kovan luničast uhan, ki je okrašen z vtisnjenimi krogi in piko v sredini. Najden je bil ob ženski lobanji v grobu 65 kot obroček iz bronaste žice s kvačicama na koncih (T. 2: 11, 12). Kovane uhane z lunulo P. Korošec uvršča v 5 a skupino uhanov z območja alpskih Slovanov.²⁸ Ta uhan na območju Karantanije nima bližnjih analogij, zato ga tudi ne navajam med tipičnim kraškim gradivom iz Predloke. Najbližja sta mu uhana iz Žminja v Istri²⁹ in z najdišča Mossa v Furlaniji.³⁰ Istega tipa je tudi uhan iz Batuj, čeprav ima le ozko in iz loka iztolčeno lunulo.³¹

Pri končni obdelavi nekropole iz Predloke bo treba več pozornosti posvetiti tudi analogijam z istrskih grobišč, od koder so za nas zanimivi obročki s kvačicama na koncih, ki jih poznamo tudi iz Predloke (T. 2: 5, 6, 7, 8, 11), ki so po spremnem gradivu datirani v 9.—10. st. in opozarjajo na poznoantične tradicije.³² Veliko skupnega s ketlaškimi in istrskimi grobišči pa ima starohrvaška nekropola v Velom Dolu pri Vinodolu v hrvaškem Primorju, kjer so bili odkriti grobovi v vrstah s poznoantičnim, dalmatinskim in ketlaškim inventarjem.³³

V času, ki mu pripisujemo poznoantični in zgodnesrednjeveški del nekropole v Predloki, je prišlo tudi v Istri, ki je takrat segala do črte Timav—Nanos—Javorniki—Snežnik, do političnih sprememb. Od 539. l. pa do 788. l. je bila Istra pod bizantinsko oblastjo in je skupaj s Furlanijo mejila na ozemlje alpskih Slovanov.³⁴ Ležala je torej na perifernem območju karantanskega kulturnega kroga, s katerim so jo v 7. in 8. stoletju vezale le še redke vezi. Nanje opozarjajo uhani s tremi pentljami na spodnjem delu loka, ki so bili odkriti v Mejici pri Buzetu. Šele po l. 788 je prišla Istra pod frankovsko oblast. Tedaj je skladno z njihovo gospodarsko politiko prišlo tudi v Istri do večjih etničnih sprememb, ker so se tedaj odprla



Tab. 1: Predloka, 1—9 = 1 : 1



Tab. 2: Predloka, 1—12 = 1 : 1

vrata slovanski kolonizaciji v Istro. Čeprav so zgodnjerednjeveške najdbe na grobišču v Predloki dokaj pestre, vodi vseeno, kot je videti, največ vezi na območje karantanskega kulturnega kroga — k nosilcem mlajše kulture alpskih Slovanov 9.—10. st. Upravičeno lahko zato predpostavljamo, da je večji del Slovanov v tem času prišel tudi na območje slovenskega dela Istre iz Karantanije. Ketlaška kulturna skupina se je k nam širila po njenih nosilcih alpskih Slovanih, ki so bili kot poljedelci naseljeni na naša istrska tla.

V 11. st., kamor uvrščamo najmlajše s pomočjo inventarja dokumentirane grobove, pa v Predloki niso prenehali pokopavati. Neposredno ob cerkvi so bili odkriti kasnejši srednjeveški grobovi in ostanki grobnic ter grobovi 19. st., ki so ležali ob današnjem pokopališču. Z grobiščem je tesno povezano tudi naselje; zato ni dvoma, da je bila Predloka z bližnjico okolično naseljena že od zgodnje antike preko srednjega veka prav do danes. Na začetke naselja nas opozarjajo v neposredni bližini grobišča odkriti ostanki obsežne rimske vile rustike (1.—2. st.). Kasneje obnovljeni zidovi kažejo na še kasnejšo poselitev tega prostora.³⁶ Kasnejših naselbinskih ostankov oziroma sledov naselij še nimamo, zato je poselitev tega prostora v srednjem veku izpričana le z grobiščem.

¹ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov* (Dela SAZU I, 22/11, 1979), 22, 77, T. 133: 1—3, T. 91, sl. 8, Priloga 4 (odslej *Zgodnjerednjeveška arheološka slika*).

² D. Svovljšek-T. Knific, *Vipavska dolina, Situla 17* (1976) 53—55, T. I: 6, T. III: J. Kastelic, *Staroslovanska nekropola na Bledu* (Dela SAZU I, 13/9, 1960); L. Bolta, *Arheološki izsledki in problematika, Arheološki vestnik 18* (1967) 403; L. Bolta, *Nécropole du Bas—Empire à Rifnik près de Šentjur* (Inventaria Archaeologica [Jugoslavija], 12, 1969).

³ B. Marušič, *Nekropole VII. i VIII. stolječa v Istri, AV 18* (1967), B. Marušič, *Kasnoantično i ranosrednjovjekovno groblje Kaštela Dvograd, Histria archaeologica I* (1970) 15.

⁴ E. Boltin-Tome, *Trije staroslovanski grobovi v Predloki, Balcanoslavica 6* (1977) 131, T. I.

⁵ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979) T.: 29—35, T.: 52, 53, 63, 70.

⁶ P. Korošec, *Slovanska najdišča v vzhodni Furlaniji, AV 6* (1955) 251, T. III: 3.

⁷ D. Svovljšek-T. Knific, *Situla 17* (1976) 61, T. 15 in dalje.

⁸ B. Marušič, *Histria archaeologica I* (1970) 15, T. I: 4, T. IV: 1—3.

⁹ Za podatek se iskreno zahvaljujemo dr. R. Matejčić.

¹⁰ A. Valič, *Staroslovanska grobišča na Blejskem gradu, Situla 7* (1964) T. VI: 1, T. VII: 2, 4.

¹¹ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979), T. 42: 3, 4, 9.

¹² D. Svovljšek-T. Knific, *Situla 17* (1976), T. 15: 3, T. 16: 4, T. 18: 2.

¹³ A. Valič, *Situla 7* (1964) T. IV: 6, 7.

¹⁴ J. Korošec, *Staroslovanska grobišča v severni Sloveniji* (1947) 64, sl. 33.

¹⁵ E. Boltin-Tome, *Staroslovanski grobovi v Predloki pri Črnem kalu in vprašanje kontinuitete naselja, Slovensko morje in zaledje 1* (1977) 88, T. I: 4, 5, 11, 12.

¹⁶ D. Svovljšek-T. Knific, *Situla 17* (1976) 64, T. 16: 3, T. 17: 7, T. 18: 3.

¹⁷ B. Marušič, *AV 18* (1967) 336.

¹⁸ D. Svovljšek-T. Knific, *Situla 17* (1976) 53—60, T.: 1—13.

¹⁹ B. Marušič, *Staroslovanske in neke zgodnjerednjeveške najdbe v Istri, AV 6* (1955) 102, T. I: 5.

²⁰ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979) Priloga 4.

²¹ D. Svovljšek-T. Knific, *Situla 17* (1976) 60, T.: 14—34; B. Marušič, *Histria archaeologica I* (1970) 15. B. Bačić, *Starohrvatsko groblje u Žminju u Istri, Starohrvatska prosvjeta III* (1958) 88, T. 6; dr. R. Matejčić se iskreno zahvaljujem za ta podatek.

²² E. Boltin-Tome, *Slovensko morje in zaledje I* (1977) 88, T. I: 1, 2.

²³ B. Marušič, *Histria archaeologica I* (1970) 16, T. III: 3, 8.

²⁴ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979) T. 7: 3a, T. 56: 2a, b, T. 84: 3b.

²⁵ P. Korošec, *o. c.* 192.

²⁶ B. Marušič, *Histria archaeologica* (1970) 16.

²⁷ B. Bačić, *Starohrvatsko groblje u Žminju u Istri, Jadranski zbornik III* (1958) T. II; R. Matejčić, *Histria archaeologica II* (1974) 12.

²⁸ P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979) 201.

²⁹ B. Bačić, *Jadranski zbornik III* (1958) T. IV.

³⁰ M. Brozzi, *Stazionamenti paleoslavi del IX—X. secolo in Friuli, Ce fastù?* 39 (1963)

70, tav. 3: 26; P. Korošec, *Zgodnjerednjeveška arheološka slika* (1979), T. 116: 5.

³¹ D. Svolišak-T. Knific, *Situla* 17 (1976) 69, T. 29: 1, T. 59: 3.

³² B. Marušič, *Histria archaeologica* I (1970) 16, T. I: 9, 11, T. II: 10, 12, T. III: 7.

³³ R. Matejčić, *Histria archaeologica* II (1974) 12, 13.

³⁴ M. Kos, O starejši slovanski kolonizaciji v Istri, *Razprave SAZU* I (1950) 58, 59; B. Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda* I (1978) 438—442.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ E. Boltin-Tome, *Slovensko morje in zaledje* I (1977) 90.

ODGOVOR NA DISKUSIJO

PAOLA KOROŠEC

Ljubljana

V razpravah ob t. i. »okrogli mizi«, ki jo je organiziralo Slovensko arheološko društvo ob izidu knjige *Zgodnjerednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov* (Dela 1. razr. SAZU 22, 1979), so bile izrečene posamezne misli in domneve, ob katerih bi se radi nekoliko zadržali.

Med njimi so omenjene stvari, ki prinašajo zaenkrat nove in tehtne podatke. Interpretacija Petra Kosa o »Klefovih novcih« je za naše področje pomembna novost, ker daje novo kronološko vrednost. Obe četrtsilivki primerja z dokaj sličnimi drugimi najdbami in ju uvršča v drugo polovico 7. stoletja (str. 586). Po najdbah novcev iz Spodnje Avstrije smo domnevali, da sodita na začetek druge polovice 6. stoletja.¹ Če je omenjena nova časovna datacija za novca točna, je gotovo, da tak časovni premik za drobne predmete ni občuten. Kosova numizmatična opredelitev je za slovensko obdobje pomembna, ker nudi trdnješo oporo, kot smo jo doslej domnevali, saj sloni na tem, da staroselci niso samo na teh dveh najdiščih, temveč tudi drugod na vzhodnoalpskem prostoru² živeli v enklavah še dober čas po naselitvi Slovanov. K takim enklavam moramo dodati tudi tiste, ki so jih staroselci še nekaj časa po naselitvi Slovanov zasedali v obmorskih predelih; ne samo v obmorskih krajih, marveč tudi v nekaterih naselbinah, bolj odmaknjenih od obale, kot je primer s Predloko (prim. E. Boltin-Tome, str. 602). Izolirani v manjših enklavah v obalnem pasu in v notranjosti so staroselci obdržali lastno kulturo. Zato lahko ugotovimo, da gre za mirno medsebojno sožitje ne samo z ljudmi, ki so menjili na karantansko-ketlaški prostor (I. Sivec-Rajterič, str. 588), marveč tudi s tistimi, ki so z njimi živeli. Brez takih podatkov smo domnevo svojčas opirali že na prisotnost pokopov staroselcev in Karantancev na istem grobišču. Čeprav so zaenkrat to značilnosti karantanskega kroga, jih ne moremo neposredno vezati za starejše pojave, kot so npr. dvoramne fibule (I. Sivec-Rajterič, str. 588); spričo takih situacij, ki kažejo vendarle nadaljnjo nit, je tudi vprašljivo, če gre za konvergenten pojav zaradi njihove preproste oblike.

Upravičenost delitve dosedanjšega »ketlaškega fundusa« v tri različne kulturne skupine (ne glede na kronologijo) prepričljivo dokazujejo naše uporabljeno gradivo in nove najdbe. Za razliko od genetsko povezane karantanske in ketlaške skupine, ki v bistvu predstavlja dve razvojni fazi, se tretja skupina (imenovali smo jo skupina s keramiko) razlikuje od prejšnjih ne samo v grobnem inventarju, temveč tudi po širšem območju svoje razprostranjenosti oziroma, da ni omejena samo na vzhodnoalpsko ozemlje. Razprostranjenost te skupine kaže, da imamo večjo koncentracijo grobov ali grobišč bolj v nižinskih kot pa višinskih predelih. Po dataciji, ki jo narekujejo danj posamezni stratigrafski in drugi podatki (žal ne